

Oponentský posudek disertační práce

Dramatická výchova ve výuce anglického jazyka
Drama in English Language Teaching

Program: Doktorský studijní program
Obor: Didaktika konkrétního jazyka – anglický jazyk

Autorka: Mgr. Pavla Fejfarová
Školitelka: Doc. PhDr. Hana Kasíková, CSc.
Pracoviště: Univerzita Karlova v Praze

Oponentka: Doc. PhDr. Pavla Zajícová, Ph.D.
Pracoviště: Ostravská univerzita v Ostravě

Posuzovaná práce má rozsah 209 stran autorského textu a je doplněna anglickým *Summary* v celkovém rozsahu šesti stran, seznamem využitých pramenů v rozsahu 13 stran/147 titulů a osmi textovými přílohami v rozsahu 17 stran.

Tématem práce je otázka integrace dramatických výchovných postupů do výuky anglického jazyka na 2. stupni základní školy.

V úvodní kapitole Mgr. Pavla Fejfarová (dále *autorka*) vysvětluje význam kladené otázky a její souvislost s deklarovanými cíli školního vzdělávání v České republice. Dále pojmenovává tři hlavní směry svého výzkumu:

- teoretický výzkum zaměřený na průnik učebních postupů v didaktice angličtiny a v dramatické výchově,
- kvantitativní empirický výzkum zaměřený na postoje učitelů a budoucích učitelů angličtiny k dramatické výchově,
- kvalitativní empirický výzkum založený na modelové expozici dramaticko-výchovných výukových postupů a jejich následné reflexi.

Dále autorka zdůvodňuje výzkumné zakotvení práce na 2. stupni základní školy a charakterizuje strukturu práce.

Ve výběru a vyhodnocení teoretických východisek se autorka v kapitole 1 zaměřuje na souvislosti mezi vybraným tématem a mezi charakterem a směřováním českého vzdělávacího systému a jazykového vzdělávání, konstruktivistickým pojetím učení, principy holistického učení, aktuálními přístupy, metodami a inspiracemi ve výuce anglického jazyka, některými psychologickými faktory učení, rolí učitele, rolí, pojetím a vývojovými charakteristikami žáka.

V kapitole 2 se autorka zabývá stěžejními dramatickými a dramaticko-divadelními principy, bilancuje dosavadní vývoj dramatické výchovy jako oboru v zahraničí a v České republice a poukazuje na dosavadní překážky, úskalí či předsudky při využití dramatických postupů ve výuce.

V kapitole 3 autorka představuje vybrané výukové strategie, postupy, techniky a prvky dramatické výchovy a způsob jejich využití v jazykovém vyučování.

V kapitole 4 autorka rozebírá obecné vlastnosti výuky s dramaticko-výchovným charakterem s ohledem na potřebné kompetence učitele, přípravu, fázování práce a strukturu výuky.

Kapitola 5 je věnována empirickým výzkumným šetřením provedeným ve dvou komplementárních projektech: v kvantitativně zaměřeném projektu A a v experimentálním projektu B zakončeném kvalitativním vyhodnocením.

Autorka charakterizuje podrobně své výzkumné cíle, výzkumný design, řeší etickou dimenzi výzkumu, popisuje postup při tvorbě výzkumných vzorků a při zpracování dat. Předkládá podrobný scénář experimentu.

Obsahem kapitoly 6 je strukturované shrnutí a podrobná diskuse získaných výsledků s ohledem na jejich obsah, na využití výzkumné metody a na perspektivy výukové a didaktické praxe.

Komentář

Předloženou práci považuji za hodnotný a potřebný příspěvek k lepšímu poznání podmínek a k vytváření lepších předpokladů pro integraci konceptu dramatické výchovy do výuky angličtiny jako cizího jazyka a jazyka obecně.

Význam výchozí otázky pokládám za zásadní:

- Jestliže si má žák v souladu s edukačními programovými dokumenty České republiky ve škole osvojovat postoje podporující vzájemnou toleranci, úctu, vědomí odpovědnosti za sebe i svět, tvorbu mravního vědomí a vzájemné porozumění, potřebuje pro dosažení tohoto cíle obsahy a formy učiva navozující uvažování o sobě a o vzájemnosti a podněcující tvorbu a konfrontaci hodnotových systémů.
- Jestliže má být žákovo učení efektivní, je třeba aby bylo zakotveno v co nejširších souvislostech.

Koncept dramatické výchovy vychází těmito požadavkům jedinečným způsobem vstříc. V setkání nad rozsáhlejší nebo i jen zcela drobnou dramatickou textovou předlohou vždy dochází k setkání textové narace s narací existenciální – tedy k setkání textové superstruktury s fundamentální strukturou bytí založenou na konfliktu a pohybu v trojím lidském čase, na hledání a budování osobní, sociální a historické koherence (srov. CARR, D. *Time, Narrative and History*. Bloomington: Indiana University, 1986). V takovémto nejširším možném učebním rámci mohou být uplatňovány veškeré principy a postupy učení a osvojování – strategické, konstruktivní, holistické, multimodální, vícekanálové, interaktivní, prosociální, zohledňující inteligence, učební typy a styly... nebo postupy automatizační, mechanické, drilové.

Kritická připomínka

Práce má dle mého soudu poměrně dobrou jazykovou úroveň. Přesto však musím poukázat na značný počet zejména typografických nepřesností a nejednotností – například ve způsobu psaní spojovníku a pomlčky, v pozici číselných odkazů na poznámku pod čarou, v nadbytku či absenci mezer ve sledu jednotlivých znaků a ve sledu řádků. Bude-li autorka připravovat knižní edici práce, což jí vřele doporučuji, je třeba, aby tyto nedostatky odstranila.

Celkové hodnocení

Předložená disertační práce naplňuje stanovený cíl. Vyznačuje se relevancí kladené otázky, vysokou pracností, členitou konsistentní strukturou, přesným odborným vyjadřováním, promyšleným a citlivým výběrem faktorů zkoumaného kontextu, důkladnou teoretickou analýzou těchto faktorů a vzájemnou korespondencí teoretických východisek a empirických souvislostí.

Za cennou považuji snahu autorky o názornost a přehlednost – verbálně popsané výsledky jsou doprovázeny grafickými zobrazeními – a v neposlední řadě schopnost provádět důslednou reflexi výsledků a jejich makrodidaktických a mikrodidaktických souvislostí.

Autorka prokázala, že se dobře vyzná ve složité a rozsáhlé odborné problematice. Připravila a provedla komplexní, metodicky pečlivě promyšlený výzkum, jehož výsledkem je řada cenných poznatků a jenž zároveň otevírá další otázky pro případné další výzkumy. Za účelem experimentu a na něj navazujícího kvalitativního šetření v projektu B vytvořila výukový materiál, který jistě poslouží jako výchozí model pro rozšiřování a pro aplikaci na další výuková témata a textové předlohy.

Věřím, že práce přispěje k vývoji učitelských studijních programů a jazykových učebnic, v nichž dramatická aktivita nebude mít charakter pouhé alternativy nebo příležitostného zpestření výuky, nýbrž v němž se stane samozřejmou součástí učení se jazyku a řeči jako učení se lepšímu vzájemnému rozumění.

Závěr

Disertační práci Mgr. Pavly Fejfarové hodnotím jako relevantní příspěvek k vědeckému bádání zvolené problematiky – s ohledem na ucelený a exaktní charakter zkoumání a na posun v poznání této problematiky.

Práce splňuje požadavky kladené na disertační práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Otázka k obhajobě

Prosím autorku disertační práce paní Mgr. Pavlu Fejfarovou o to, aby rozvedla koncept afektivního filtru s ohledem na jeho souvislost s postupy dramatické výchovy.

Jde v rozebraném kontextu (strana 33) pouze o atmosféru bezpečí jak podmínku dobrého fungování výuky založené na dramatické výchově nebo jde také o vliv postupů dramatické výchovy na míru afektivního filtru?

V Ostravě 28. dubna 2014

Pavla Zajícová